

VÅRE ROVDYR

årgang 5

1·91

issn 0801-4728

VARE ROVDYR

Postboks 17 - 2420 Trysil

Tidsskriftet VARE ROVDYR er medlemsorgan for foreningen
VARE ROVDYR, og utkommer fire ganger i året.

ANSVARLIG UTGIVER:
Foreningens styre

REDAKTØR:
Hilde Aaseth

Medlemskontingent 1991 Minimum kr 75,-
Abonnement Kr 75,-
Postgiro 0806 4429494 Bankgiro 1800.20.97644

INNHold

Leder	1
Bjørnejegere i Høyesterett	2
Bjarne Enger til minne	6
Ulvetispa Ylva	8
På godfot med jervefot	10
Fra historien	12
Det svensk-norske bjørneprosjektet 1990	21
Fuglevakta - NOFs tipstelefon	24
Prosjekt Vandrefalk	25
Norgesnytt fra The Times	26

FORENINGEN VARE ROVDYR

arbeider for å spre fakta om rovpattedyr og rovfugler,
og for at disse artene skal leve i livskraftige bestander
og forvaltes etter norsk lov og internasjonale avtaler.

Forsidetegning: Viggo Ree

Baksidefoto: Paul Granberg

Trykk:
Gausdal Trykkeri

Utgitt med støtte fra
Verdens Naturfond

Vemodig vinter

Lederen må nødvendigvis bli noe vemodig denne gangen. Noen ganger vil ikke sjela sitte fast til menneskeskinnet. Sjela til en venn og medarbeider i naturvern-sammenheng har reist fra oss. Sjela tilhører Bjarne Enger som forlot oss i stillhet. Minneord om Bjarne Enger står på trykk lenger ut i bladet.

Vinter, en noe stillere tid i skogen. En vinter med masse snø og kulde av det mere tradisjonelle slaget har det vært. De fåtallige og enslige norske bjørnene ligger i sitt lune hi og venter på en fin vårdag til å lokke dem ut av hiet. Gaupa lusker omkring med stivfrosne værhaar, kanskje på jakt etter en make, et måltid, eller nok engang forfulgt av jegere. Og på de hvite og bare viddene streifer en jerv alene og bruker sin velutviklede luktesans for å muligens få snusen i noe for en utsultet kropp. Og så var det ulven, dette flotte, sagnomsuste men jagede hundedyret som uler sine mektige hyl i de dype skogene.

De vil så gjerne bli noen flere, slik at flokkfølelse som er så viktig for dette dyret kan oppnåes. Men akk, menneskenes uomtenksomme egoistiske levevis, eventyrfortellinger og ingen forståelse for naturens mangfoldighet skal nok få stoppe den følelsen. Etter flere års ynglinger i grensetraktene, er det fortsatt svært få dyr. Hva skyldes det?. Er det utvandring av dyr eller er det menneskelig ondskap som ligger bak?. Alternativene kan være mange, men håpet er bare at det ikke er ren ondskap, for da er vi mennesker i ferd med å miste all fortrolighet hos alle levende vesener på denne jord.

Morten Bilet

NORGES HØYESTERETT

Den 14. desember 1990 avsa Høyesterett kjennelse i sak
lnr 138/1990, snr 187/1990:

Påtalemyndigheten
(aktor: statsadvokat Vidar Helgheim)

mot

1. ██████████
2. ██████████
3. ██████████
4. ██████████

(forsvarer: advokat Ole Jakob Bae)

Stemmegivning:

Dommer Skåre: Sør-Østerdal herredsrett avsa 12. juni 1990 dom med slik domsslutning:

- "1. ██████████ født 19.09.1949, dømmes for overtredelse av lov om viltet § 56 jfr § 3, 1. og 2. ledd, til en bot til statskassen stor kr 2.000,- -kronertotusen-, eller hvis boten ikke betales, fengsel i 8 -åtte- dager.
2. ██████████ født 23.03.1945, dømmes for overtredelse av lov om viltet § 56 jfr § 3, 1. og 2. ledd, til en bot til statskassen stor kr 1.500,- -kronerettusenfemhundre-, eller, hvis boten ikke betales, fengsel i 6 -seks- dager.
3. ██████████ født 15.05.1936, dømmes for overtredelse av lov om viltet § 56 jfr § 3, 1. og 2. ledd, til en bot til statskassen stor kr 1.500,-

kronerettusenfemhundre-, eller, hvis boten ikke betales, fengsel i 6 -seks- dager.

4. [redacted] født 10.12.1961, dømmes for overtredelse av lov om viltet § 56 jfr § 3, 1. og 2. ledd, til en bot til statskassen stor kr 1.000,- -kronerettusen- eller, hvis boten ikke betales, fengsel i 4 -fire- dager.
5. Begjæringen om inndragning av 1 stk rifle hos tiltalte nr 1 [redacted], tas ikke til følge."

Om saksforholdet og de domfeltes personlige forhold viser jeg til herredsrettens domsgrunner.

De domfelte begjærte fornyet behandling, subsidiært ble det anket over lovanvendelsen. Høyesteretts kjøremålsutvalg nektet samtykke til fornyet behandling, men henviste ankene til Høyesterett.

Jeg er kommet til at ankene må forkastes. Jeg skal først gi et sammendrag av faktum så langt det er nødvendig for å ta standpunkt til de rettsspørsmål som er reist.

I slutten av august 1989 ga fylkesmannen i Hedmark tillatelse til å felle en bjørn i Trysil. I samsvar med den ordning som var fastsatt tidligere samme år, skulle fellingen utføres av et jaktlag som var oppnevnt for hele Hedmark fylke, supplert med jegere fra det sted der fellingen skulle skje. Jakten fram til og med lørdag 2. september 1989 var resultatløs. Løyyet gikk ut mandag 4. september, men jaktlaget skulle denne dag ta kontakt med fylkesmannen, slik at situasjonen kunne vurderes.

Søndag 3. september 1989 påtraff domfelte nr 1 [redacted] på sitt beiteområde en bjørn som dro på en drept søye. [redacted] skjøt mot bjørnen, men kunne ikke si om bjørnen var truffet. Han er ikke tiltalt for dette, jfr. viltlovens § 11 første ledd om nødrett.

Samme kveld tok [redacted] kontakt med de tre andre domfelte, og sammen igangsatte de mandag 4. september søk etter bjørnen. Ettersøket fortsatte tirsdag 5. september, men nå uten domfelte nr 4 - [redacted]. Verken fylkeslaget eller viltneemnda ble varslet. Herredsretten har for øvrig lagt til grunn at de trodde bjørnen var såret og at bjørnen bare ville bli skutt om så var tilfelle.

Herredsretten tar utgangspunkt i at ettersøk etter et dyr som antas skadet er en del av jakten, og at det for så vidt foreligger "jaging" i den forstand ordet er brukt i viltlovens § 3 annet ledd. Jeg er enig med herredsretten i dette utgangspunkt. De domfelte hevder imidlertid at de ut fra dyrevernhensyn, sml. dyrevernlovens § 6 annet ledd, og hensynet til human jakt, jfr. viltlovens § 19, måtte ha rett til å foreta ettersøk med sikte på eventuell avlivning. Også

viltlovens § 34 om forfølgelsesrett har vært nevnt under prosedyren, selv om bestemmelsen ikke direkte er anvendelig fordi den bare gjelder hjortedyr og fordi den avgrenser forfølgelsesretten til utgangen av samme dag - en tidsavgrensning som herredsretten har benyttet i sin argumentasjon.

Jeg er enig med de domfelte i at den som har såret et dyr i en situasjon som beskrevet i § 11, etter omstendighetene vil kunne iverksette ettersøk med sikte på avlivning, og han må kunne ta andre med på søket. Dette er også herredsrettens utgangspunkt. Forutsetningen for at ettersøk skal kunne iverksettes med sikte på avlivning, må imidlertid være at dette fremstår som det naturlige handlingsalternativ med sikte på å få en rask avlivning. Hvis ettersøket ikke kan iverksettes straks, vil det som regel være anledning og grunn til å varsle vedkommende myndigheter slik at avlivningen kan finne sted på foreskrevet måte.

I det foreliggende tilfelle hadde [redacted] både tid og anledning til å varsle jaktlaget og viltnemnda, og han hadde ingen rimelig grunn til å la være, jfr. det herredsretten sier om de påberopte motiver. Jeg bemerker i denne forbindelse at i henhold til fellingstillatelsen skulle bjørnen felles av fylkesjaktlaget, og det var ingen ting som tydet på at jaktlaget ikke kunne tre i aktivitet på kort varsel. Heller ikke de tre andre har noen relevant unnskyldning for deltakelsen.

De domfelte har også påberopt seg rettsvillfarelse. Heller ikke denne anførsel - som også er vurdert av herredsretten - kan føre fram. Som jeg allerede har påpekt, skulle felling utføres av fylkesjaktlaget, og dette var [redacted] og hans jaktfeller klar over. Herredsretten sier at når de likevel valgte å jakte på egen hånd, "synes tilfellet nærmest å være parallelt med det som vanligvis kalles "sivil ulydighet"". Denne karakteristikken er jeg enig i.

Jeg stemmer for denne

kjennelse:

Ankene forkastes.

Dommer Backer: Jeg er enig med førstvoterende.

Kst. dommer Rygg: Likeså

Dommer Gussgard: Likeså

Dommer Christiansen: Likeså

Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

kjennelse:

Ankene forkastes.

Riktig utskrift bekreftes:

Anna Högret

BJARNE ENGER

Til minne

Noen ganger i livet kommer det triste meldinger, svært triste meldinger.

Bjarne Enger er død, 60 år gammel. Selvom sykdom til en viss grad har preget han den senere tid, er det et sjokk at Bjarne Enger har forlatt oss, altfor tidlig.

En sann naturvenn og frontkjemper i natur- og miljøvernarbeid er borte, en person som har preget landbruks- og rovdyrdebatten i lange tider her til lands. Det har gjort oss umåtelig vondt å miste en så fargerik og engasjerende person.

I tillegg til hans store kunnskap om landbruk, bosetting, natur og dyreliv, var et av Bjarne's kjennemerker hans ærlige, gode og lune vesen, en personlighet som har gledet mange mennesker. Medmenneskelighet var en kvalitet som ikke var til å unngå å legge merke til hos Bjarne.

Bjarne Enger hadde sterke følelser for natur og dyreliv, en interesse som har preget store deler av hans liv. Han var med på å stifte "Foreningen Våre Rovdyr" i Elverum i 1986, og var meget aktivt med i styret helt til hans bortgang. I arbeidet for våre truede rovdyr hadde Bjarne enorme kunnskaper om lovverk og internasjonale avtaler, og han viste ved mange anledninger en skikkelighet med solide og sterke debattinnlegg.

Noe av det siste han fikk utrettet i naturvern-sammenheng var hans frontposisjon i avsløringen av rovfugl-saken i Sør-Odal, og som er til nå den største fangsten av levende fredet fugl i Norge. I denne saken viste han et driv og pågangsmot av det uvanlige med spaningsvirksomhet og organiseringsegenskaper på høyt nivå. I kjølvannet av denne saken er oppgradering av miljøkriminalitet i justisapparatet kommet skikkelig i gang. Både påtalemyndighet og naturvernkrefter har utdypet stor takknemlighet for hans innsats. Uten Bjarne ville denne saken neppe blitt avslørt.

En annen organisasjon som Bjarne engasjerte seg mye i og hadde ledervervet i til hans bortgang, var "Foreningen for

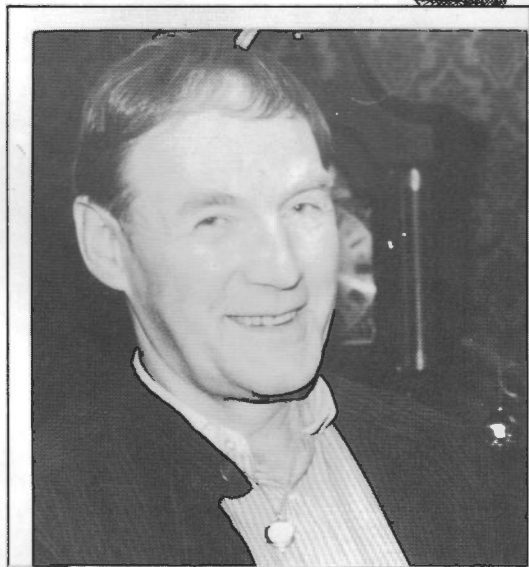
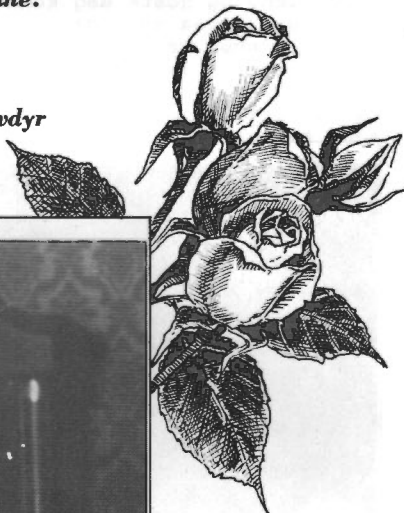
bevaring og bosetting i Bygde-Norge". Et felt som han brant meget for og som mange vil huske han for. Han var ærlig og forsto at våre små og utdøende rovdyr-stammer ikke hadde noe med bosettings-problemer i Bygde-Norge å gjøre.

Tomrommene etter Bjarne Enger er store, så store at de vanskelig kan fylles igjen. Vi må huske og lære av det han fikk utrettet, og vi må aldri glemme det han sto for.

Han var en person som har satt sterke spor etter seg, spor som aldri blir borte og som har gitt oss mange håp for vern av mangfoldigheten i naturen.

Vi lyser fred over Bjarne Enger's minne.

*På vegne av styret i
Foreningen Våre Rovdyr
Morten Bilet*

ULVETISPA YLVA

I april 1989 dukket det opp en ulv i skogene ved Västra Ämtervik nær Sunne i Värmland. Det viste seg å være ei tisper, og man antok at hun stammet fra et av kullene til lederparet i den lille flokken som i mange år har holdt til på Finnskogen lenger nord. Sommeren 1989 drepte hun fem sauer, uten at det brøt ut noe ulvehysteri og krav om avliving. Styret i Hensgårdas Jaktvårdsområde forsøkte hele tiden å få forståelse for ulvens rett til å leve i området, og de mottok for dette foreningen Våra Rovdjurs "Hedersgåva 1990".

Ulvetispa ble sett av mange under jakta høsten 1989. Jegerne så på dette som en stor opplevelse, og ingen hadde i tankene å ta livet av dyret. I januar 1990 syntes hun å være mindre sky enn før, og i begynnelsen av februar gikk hun på frierfotter til to jämthunder på en gård i nærheten. En kveld kom ikke hannhunden Picko inn, og neste dag kunne hundeeieren se hund og ulv leke

Ylva leker med jämthunden Picko. Foto: Stig B. Axelsson

sammen, på hunders vis. Han var aldri redd for at det skulle hende hundene noe. I dagene som fulgte lå ulven i skogkanten og ventet på at hundene skulle slippes ut.

Allerede høsten før var det gjort et mislykket forsøk på å bedøve hunnulven og sette radiosender på henne. Nå ble Naturvårdsverkets folk igjen sendt bud på, og om morgenen den 15.2.1990 ble Ylva, som hun etter hvert ble døpt, påsatt et radiehalsbånd. Hun ble også gitt en abortsprøyte for å forhindre at det skulle bli født kryssninger av ulv og hund i de värmlandske skoger.

Anders Bjärvall i Naturvårdsverket uttalte at han var imponert over hvor fint lokalbefolkningen og styret i jaktforeningen hadde taklet situasjonen. " - djur som betar sig på det här sättet kan råka ut för et helt annat bemötande än den här vargen gjort". Vi nordmenn forstår godt hva han mener.

Etter merkingen er Ylvas bevegelser fulgt av ulvesporeren Jan Wirtberg. Det første døgnet holdt hun seg innen 3 km fra merkeplassen. De følgende døgnene utvidet hun aktivitetsområdet, og hadde dagleie 6-8 km unna, men hver kveld vendte hun tilbake til gården med hundene. Hun beveget seg nær hus og folk som før, det så ikke ut til at opplevelsene i forbindelse med bedøvelse og merking hadde skremt henne. Derfor besluttet man å forsøke å få henne mer sky ved å skyte på henne med gummiagl. Dette har lyktes ved fem anledninger, og hver gang har hun rømt utenfor avstand for radiopeiling, dvs. 2-4 km. Etter hvert vikar hun unna både for mennesker og biler på lenger hold enn tidligere.

Ylva har holdt seg innenfor et område på ca 500 km². Her har hun beveget seg på kryss og tvers, og er etter hvert blitt godt kjent. Hun vet hvor veier og stier leder, og hun vet hvor hun skal søke etter byttedyr av ulike slag. Dette er hennes revir. De ekskrementer man har samlet inn, viser at rådyr forekommer regelmessig som byttedyr. Av elg hadde hun fram til september drept ei kvige og trolig en kalv, og også i fjor sommer tok hun noen sauer.

Kilde: Våra Rovdjur nr. 1-2 og 3-4 1990.

INFORMASJONSBRØSJYRE

En fargebrosjyre i form av en 6-siders folder om store rovdjur, om rovfugler og om foreningen vil foreligge om få uker. Dermed vil vi få dekket et behov vi har hatt lenge om en litt mer profesjonell måte å markedsføre foreningen på. Som en start på vervekampanjen planlegger vi å sende ut brosjyre og innbetalingskort sammen med "Våre Rovdjur nr. 2 1991, slik at hver av dere kan verve et nytt medlem!! De som synes dette blir for lenge å vente, kan skrive og bestille vervemateriell, så sender vi det så snart det er klart.

Gjør som oss: støtt Våre Rovdjur

Jaika
Frisjefstiv

NORTRO A/S

9086 Sørkjosen
Tlf. 083-65 500

POLARIS

IMPORTØR :

KELLOX

Postboks 170.1401 Ski-Tlf. 09-945000

PÅ GODFOT MED JERVEFOT

TEKST OG FOTO: LARS H. KREMPIG

Ein stor draum har i mange år vore å sjå jerven. Denne fjellets einsame vandrer, som skal vere så sky. Kor mange gonger har ein vel ikkje vore på sporet? Opp og ned i trange daler og juv, kilometer på kilometer. Ein får klare seg med spora. Det karakteristiske "tresporet", der fotavtrykka berpreg av at jerven er ein delvis såleggjenger. Fem tær og eit særprega hælavtrykk, er typisk for jervesporet. Her og der har jerven gravd djupe snøholer, kanskje ligg det att ein lita skinnfille frå eit lemme. Ikkje store matbiten det, for ein jerv som har tilbaketog 3-8(!) mil på nattas vandring. Ja, det å følge eit jervespor er ein verkeleg stor naturopplevelse!

Gjennom to vintrer har eg fora på ein jerv oppi fjellet, ikkje så langt frå Øytun folkehøgskule som ligg i Alta. Det var ikkje før sist vår vi endeleg fekk sjå fjellets vandrer. Det var ein fantastisk opplevelse!

Endeleg oppe med åtet. Det var tungt i dag. 30 kilo på ryggen, bratt opp og nysnø som gjorde det sleipt. Vi legger ut åtet, som er daud kalv. Det stinker! Røyser skroten ned med store steiner. Jerven har hatt til vane å dra åtet bort i eit lite myrsøkk nedom her. Der nede føler den tryggheten. Se der - ferske jervespor!! Over ein liten snøflekk med nysnø har den gått. Jerven må ha vert her i dag! Vi følger sporet et stykke oppover lia, men det er tungt å kome fram i den råtne vårsnøen, så vi returnerer. Pakker sekken, og skal akkurat til å tusle da vi får auge på jerven sjølv. I lett sprang, jumpa jerven bortover i bjørkeskogen, knappe 100 meter fra oss. Brått blir han observant på oss, stopper opp, og stirrer mistenksomt. Men usjenert hopper jerven lett og lystig vidare. Går opp på ein stein for å studere dei paralyserte tilskodarane litt nøyare. Jerven tar ein liten galoppframvising for oss, før han tusler opp i lia der han kom. Anonymt forsvinner dette fantastiske dyret inn i fjellbjørkeskogen att. Alt er så stille. Tilbake ligg vi, litt småskjelvne og forfjamsa. Var det verkeleg ein ekte jerv? Det synest nesten uverkeleg. Vi må nesten overbevise kvarandre: Det var ein jerv, 110% sikkert!!

Så merkeleg at jerven ikkje var meir sky. Kanskje var det ekstasen over den "gode" matdufta, som dempa all angst for oss to? Eller var det rett og slett jerven som ikkje hadde den heilt store dagen? Kanskje er rovdyras skyhet overdrive. Det er enkelt og greitt så få individ, at vi difor så sjelden får gleda av å sjå dei. Berre tenk over kor sjelden du ser reven.... Ungdyr er ofte meir dristige enn dei eldre, etablerte individa. Men alt tyder på at dette var ein veletablert hann. Dagen etter observerte vi same jerven, i same området, på nøyaktig same klokkeslett (18-tida). Jerven rulla seg no i eit bjørkekratt, og var tydeleg svært opptatt av å gni rumpestumpen inntil dei

små bjørkestammene. Vi observerte også kvista småfuruer, der det var kraftige bitemerker og jervehår. Alt dette tyder jo på at dette var ein rivaliserende hann, som merka sitt territorie omhueleget.

Jerven var ofte innom på besøk ved åteplassen. Det var mange kilo kjøtt som forsvant. Om jerven lagra mykje av godsakene veit eg ikkje, men det virka som jerven trivdes godt på denne plassen, og at den hadde mange mettande måltid i myrsøkket nedom "kalverøysa". Det tyske namnet på jerven passer i alle fall bra. "Vielfrass", og det betyr storspiser.

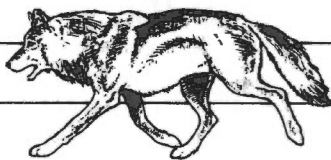
Ut i mai var det reinflytting på andre sida av fjellet. Fleire simler og kalver gjekk gjennom isen og drukna. Vår kjære jerv vart nok lokke av ferskt kjøtt der over fjellet, og forlot matfatet med kalvekjøtt og kyrelår. Det siste den gjorde var å lagre matrestane 4 meter oppi ei fjellbjørk!

To gonger fekk eg sjå jerven, og mange timers sporing vart det. Ja, det var ein stor opplevelse å kunne følge ein kort, liten tidsepoke av livet til denne jerven på så nært hold. Ein opplevelse eg aldri vil gløyme.

Og der sto jerven og kikka, og virka ikkje spesielt sky. Litt røyskatt-aktige faktar: Lystig og nysgjerrig.

Fra historien

Om noen skulle være i tvil, så er ikke avisenes rovdyr-debatter av ny dato! Våre Rovdyr's redaksjon har i hende en del avisutklipp fra 1937 og årene framover. Denne litteratur finner vi det riktig å dele med våre lesere, samtidig som vi ser verdien i å få tatt vare på dette stoffet på en bedre måte. Vi har derfor tenkt å presentere et passende knippe klipp i de kommende nr. av bladet.

Vi håper at tildels dårlig trykk på sterkt gulnet avisopapir lar seg reprodusere på en lesbar måte, og ber om overbærenhet med enkelte påtegnelser og streker som vi vanskelig kan bli helt kvitt. Innholdet i artiklene skulle ikke bli mindre verd av den grunn!

På skolebenken fikk vel de fleste av oss høre at det er av vår historie vi kan lære. Ved å sammenligne de "profetier" som ble festet til avisopapiret for vel 50 år siden med det som faktisk har skjedd, og hva som skrives i dag, kan jo den enkelte bedømme hvor flink man er til å trekke lærdom ut av historien på dette felt.

Vår samling av klipp, inneholder også en del meldinger om drepte husdyr og observasjoner av dyr og spor. Slike meldinger er ikke underlagt noen form for holdbarhetsvurderinger fra vår side, men tas snarere med for å komplettère debattene.

Selv om vi i store trekk vil begynne med det eldste stoffet og gå framover i tid, synes vi det er passende å starte med et par klipp fra 1940, der Vassfarbjørnen og Mikkjel Fønhus blir satt i sentrum.

Red.

Skarp angrep på bjørnefredningen.

«En må vike — enten bjørnen eller menneskene».

Herredsskogmester Skrapengland i Flå skriver i Buskerud Blad en artikkel om forskjellige veispørsmål i bygda, bl. a. om en vei som er planlagt via Venelidseter mellom Hedalen og Flå gjennom typiske bjørnetrakter. Herredsskogmesteren spør at vtien vil bli en turistattraksjon av rang og at det sikkert vil bli bygget turisthotell der. Han retter i den ne forbindelse et skarpt angrep på bjørnefredningen og skriver bl. a.:

De eneste som vil føle seg forulempet er bjørnen, og alle bjørnfredere, men la det være sagt med en gang: Er det de mennesker som lever i Flå som skal bestemme over hva skal gjøres og ikke gjøres, eller er det bjørnen og eventuelle bjørnfredere med Mikkjel Fønhus i spissen? En av oss må vike unna, enten bjørnen eller menneskene. Enten må vi fortsette barnebegrensningen og avfolkningen til fordel for bjørnen og de ville dyr i skogen, eller vi må erkjenne faktum, at det ikke er plass for begge.

Bjørnen er og blir et rovdyr, og når det ikke er drept noen mennesker sia Jon Sagadalen utåndet på sjukehus i 1906 med sår fra bjørnelabben, så skyldes ikke det at bjørnen er blitt mer human, men årsaka er den at bestanden er så redusert at det snart ikke er flere igjen.

HAMAR ARBEIDERBLAD,
5. OKTOBER 1940

Bjørnen.

Svar fra Mikkjel Fønhus.

I Ringerikes Blad drar herredsskogmester Bj. Skrapengland tilfelts mot bjørnen, og bjørnfrederne «med Mikkjel Fønhus i spissen».

Jeg blir bedt om å svare på denne artikkelen, da det er mange som misliker den.

Hvad er det så hr. Skrapengland skriver?

Joda, det går ut på at bjørnespørsmålet er så alvorlig at det

rett og slett dreier sig om: enten barnebegrensning og avfolkning — eller bjørnens utryddelse.

Dette var sannelig ikke akkurat småtteri det, hr. Skrapengland!

Imidlertid tillater jeg mig å gjøre herredsskogmesteren oppmerksom på at i september, da jakttiden for i år blev fastsat, så blev bjørn totalfredet. Før hadde det som bekjent vært lov til å skyte den til 1. november.

Ellers gleder det mig at hr. Skrapengland, om enn uvilkårlig, innrømmer nødvendigheten av å frede bjørnen hvis dyret ikke skal bli helt utryddet. Han forteller nemlig i slutten av artikkelen sin at det bare finnes noen få eksemplarer igjen. —

Noe mer finner jeg det ikke nødvendig å svare på herredsskogmesterens fantasifulle skilddringer.

Det er også et spørsmål om jeg svarer på videre angrep. Jeg tar dem ikke så overdrevent høitidelig.

Mikkjel Fønhus.

RINGERIKES BLAD, 18 NOVEMBER 1940

Totalfredning av bjørn.

Det er morsomt å se at det er ungdommen som nu går i ilden for en totalfredning av bjørnen. Jeg vil få lov til å supplere hr. stud. jur. Rolf Normann Torgersens innlegg med nogen ord.

Totalfredning av bjørnen er jo et meget gammelt spørsmål. Fra tid til annen er det blitt slått på det i avisenes spalter. Det har vært lange diskusjoner for og imot. Og meningene har vært svært delte. De som har vært imot totalfredning av bjørn har som oftest anført den overordentlig store skade dette «rovdyr» har gjort på bøndernes husdyrbestand. Men de som har ført dette argument i marken har, som også hr. stud. jur. Torgersen ganske riktig anfører, vært meget tilbøielige til å overdrive. Det kan nok hende at bjørnen tar en sau av og til; men det er meget sjelden at en enkelt mann lider noget større tap. Bjørnen er et typisk vandringsdyr, og opholder sig sjelden lengere tid ad gangen på et sted. Den kan ofte gå mangfoldige mil om dagen på sine vandringar efter mat. Og bjørnen er heller ingen typisk kjøtteter. Den spiser for det meste planter, gress o. l.

Bjørnens fiender har også nevnt at den kan være farlig for mennesker. Dette er bare delvis riktig. I almindelighet skyr den mennesker. Det er bare når den er blitt forfulgt eller ertet, f. eks. når den går ut av sitt vinterhi, at den har gått til angrep på mennesker.

De som har ivret for totalfredning av bjørnen er ekte naturmennesker, folk som er av den opfatning av dyrenes rett til å ferdes fritt i skog og mark er like stor som menneskenes, og som synes at naturen uten bjørnen, dyrenes konge, med «10 manns styrke og 12 manns velt» ingen mening har. Mange kjente skogskarere har tidligere forsvart

bjørnen. Einar Heimås-Dokken skriver i sin bok «Villmark som ødes»

Bjørnens fiender har også nevnt at den kan være farlig for mennesker. Dette er bare delvis riktig. I almindelighet skyr den mennesker. Det er bare når den er blitt forfulgt eller ertet, f. eks. når den går ut av sitt vinterhi, at den har gått til angrep på mennesker.

De som har ivret for totalfredning av bjørnen er ekte naturmennesker, folk som er av den opfatning av dyrenes rett til å ferdes fritt i skog og mark er like stor som menneskenes, og som synes at naturen uten bjørnen, dyrenes konge, med «10 manns styrke og 12 manns velt» ingen mening har. Mange kjente skogskarere har tidligere forsvart bjørnen. Einar Heimås-Dokken skriver i sin bok «Villmark som ødes» blandt annet: De unge, som kom med de fine geværene, automatene, som spydde kuler ut, gjorde det tyst i skogene våre. Der det før streifet en enslig jeger, der kom nå store ekarer, det vart gjevt å være bjørnejeger, de fikk billedet sitt i bladet og penger attåt. Og bjørnen gikk uvegerlig døden imøte, — landets egne sønner dømt den fredløs — og nå er det snart forbi.

Det er nu uvisst hvor mange bjørner det finnes igjen i landet. Det er i ethvertfall ikke mange. Derfor er hensikten med dette innlegg å rope et siste varsko til stortinget om å ta sig av denne saken. På regjeringens program for den nye termin står revisjon av jaktlovgivningen. Totalfredning av bjørn bør behandles samtidig, og det skulde være rart om ikke dette forslaget da endelig blev vedtatt. Nogen få herreder i Opland ialt 7, har fredet bjørnen innenfor sine områder, men full effekt kan fredningen ikke få før den blir iverksatt over hele landet. Bjørnens venner ventet, og håber. Hvis det ikke blir forsent.

Wolfgang W. Haffner d. y.

JAKT-FISKE OG HUNDESPORT

Fri rovdyr- jakt.

Hr. redaktør!

Jakten på rovdyr burde være fri for enhver norsk borger. Jaktloven av 1932 satte en stopper også for den fri rovdyrjakt, og fra flere kanter av landet er det i de siste par år kommet meldinger om sterkt økende rovdyrbestand, og da særlig av rødtrev.

Hr. Harald Platou betviler i sin artikkel i Aftenposten om fri rovdyrjakt disse meddelelser riktighet og at de er fremsatt av nøkterne og kyndige folk. Ja, dette spørsmål kan diskuteres, men skulde ikke folk som daglig ferdes i skog og mark og er jaktinteresserte kunne være kompetente til å gjøre iakttagelser om hvorvidt villbestanden øker eller avtar, efter min mening trenges der ingen doktorgrad hertil. Han fremholder også det som eksempel at år med stor produksjon av markmus og lemmen gir gode levevilkår for rovfugl, rev og røyskatt, — men har det da også i de senere år været sådanne betingelser tilstede, — mig bekjent har det ikke det. Vidner ikke også det dårlige jaktutbytte de to siste år om at det bærer galt avsted?

Den beste måte å komme ut av dette misforhold med tiltagende bestand av rovdyr og avtagende bestand av matnyttig vill vil naturlig være å tillate den fri rovdyrjakt igjen. Rovdyrjakten bør dog falle sammen med den almindelige jaktid, så det ikke blir anledning til forargelse over jakt i yngletiden om sommeren.

Fra enkelte hold fremholdes som argument mot fri rovdyrjakt at det er fangsten og ikke bjøssen som kan holde rovdyrbestanden nede. Men er det nå så? Jeg mener fangst og jakt hver for sig spiller omtrent like stor rolle i declimeringen av villbestanden, når man undtar rypefangsten. Jeg har gjort iakttagelser av særfugljakten på Sørlandet som viser at også bjøssen kan declimere en villbestand ganske kraftig. Særfuglen er dernede ikke gjenstand for fangst i det hele tatt, bestanden blir bare beskattet ved jakt. Euskjøtt særfuglen er svært vanskelig å komme på skuddhold og tillike meget hårdkuttet declimeres bestanden slik at man så sig nødt til å totalferde en tid, hvorefter bestanden tok sig op igjen.

Jakten på rovdyr, og da særlig på rev, er ikke så liketil, men nettopp herfor er den også så interessant, og her er så få virkelig drevne rovdyrjegere utover i bygdene at disse alene ikke vil kunne makte å holde rovdyrbestanden nede, selv om disse, som hr. Platou foreslår, får tillatelse til å bruke det torturreddskap som saksen er.

Bj. Larsen.

*

Jeg har uttalt tvil om påliteligheten av en del — jeg kan godt si mange — av beretningene om den foruroligende økning av rovdyrene, fordi jeg har sett påstander herom fra flere distrikter hvor jeg vet at det ikke er nogen økning, hverken i rev- eller i rovfugl-bestanden. Og i årenes løp har jeg fått rik erfaring for hvor lettvinde folk er til å trekke vidtgående slutninger av enkeltstående, overfladiske iakttagelser og til å utbasunere dem som uomtvistelige fakta.

Det vilde være uforvarlig bare på grunnlag av disse, for det meste anonyme, påstander å gå tilbake til en ordning som 30 års erfaring har vist oss blev misbrukt.

Å tillate allemannsjakt efter rovdyr og rovfugl i jakttiden vilde vissnok ikke medføre øket ulovlig jakt i fredningstiden, men vi vilde øtter bil plaget av all den elendighet som fulgte med uvedkommendes «rovdyrjakt» i terrengene, som for eksempel «revelos» i andres kostbare elgevæld. Skade vilde den gjøre, men ingen nytte.

Den almindelige jaktid om høsten er dessuten heller ikke rette tiden for rovdyrbekjempelsen. Hvad der på den tid skytes av rovdyr er for intet å regne.

Fri rovdyrjakt bygger som en nødvendig forutsetning på den betragtning at alle dyr som kalles rovdyr, er skadelige og bør utryddes. Men det er et tilbakegående standpunkt, det nytter ikke å påberope sig det lenger. Bjørnen er et rovdyr, allikevel er den helt fredet ved private overenskomster av grunneierne i et stort distrikt i Telemark og i Vassfaret. Er det nogen rimelighet i at en eller flere tilfældige «rovdyrjegere» uhindret skal kunne gå inn i et slikt fredet område og skyte bjørn?

Ørnen er en rovfugl, allikevel er det jaktelere som freder, den i sine terrenger. Er det naturlig at disse ørnepar skal bli utryddet av uvedkommende? Hvem bør ha avgjørelsen av hvilke dyr skal efterrettes med ethvert til rådighed stående middel, og hvilke ikke — grunneieren som før dem, eller den tilfældige jeger som bare vil skyte? Det vilde være i strid med all sund sans å overlate til hvem som helst å avgjøre det.

At særfuglbestanden er gått tilbake, er sakt. Det skyldes delvis allemannsjakten på den. Men at det ikke fanges særfugl er selvsagt ikke noget bevis for at rovdyrfangsten ikke er mere effektiv enn jakten.

Særfuglen er forresten et kapittel for sig selv. Det er imidlertid liten grunn til å trekke den inn i en diskusjon om fri rovdyrjakt.

Harald Platou.

AFTENPOSTEN
17 FEBRUAR 1937

RINGERIKES BLAD,
HØNEFOSS,
13. JULI 1938

Er det bjørn i Nordmarken?

Frederik —

Det opplyses fra pålitelig hold at to unge menn som fredag gikk gjennom Nordmarka på vei fra Ringerike til Oslo, har sett ferske bjørnespor i nærheten av Opkruven. Det skal være skyttere og skogsvante karer som så sporene, og usannsynlig er det ikke, da det også meddeles at to tømmerhuggere mener å ha sett bjørnen selv i de samme trakter.

Selv om kilden er aldri så pålitelig tillater vi oss allikevel å betvile at det virkelig ferdes bjørn i Nordmarken — ialfall firebente. I vinter mente man også å ha sett bjørn i trakten omkring den gamle ringeriksvei på Krokskogen.

Flå herredsstyre.

100 kr. i skuddpremie på bjørn i Flå.

— Ref. forslag fra Gol jakt- og fiskeforening om skuddpremie for rovdyr etter følgende satser: For kråke kr. 0.50, rev 4.00, ørn 4.00, hønehauk 2.00 og bjørn 100 kroner. For de førstnevnte 4 sorter rovdyr gjelder premien bare innen den kommune hvor rovdirene er fanget, mens det for bjørnens vedkommende gjelder for hele Hallingdal.

Mot 1 stemme vedtokes satsene som ovenfor nevnt, men for bjørnens vedkommende bare hvis de andre interesserte kommuner i dalen går med på det. Utbetalingen av premiene skjer ved herredskassereren.

— Ref. andragende fra forhen-
værende veivokter Tollef Trøstheim
på bygdeveien Flå—Jorde om pen-
sjon. Enstemmig bevilgedes 100 kr.
pr. år, mot fylkesbidrag, en halv-
pørt.

FREMTIDEN,
DRAMMEN - 30/3. 1938

DRAMMENS TIDENDE
1. APRIL 1938

Skuddpremie for bjørn.

Trøstheim
Gol herredsstyre hevder
at den tidligere beslut-
ning fremdeles gjelder.

I Gol herredsstyres siste møte forelå skrivelse fra Gol jakt- og fiskerforening om kommunalt bi-
drag til premier for fangst av rovdyr.

Enstemmig besluttet å yde følgende premier:

Kråke 50 øre, hønehauk 2 kr., rev 4 kroner, ørn 4 kr. mot at Gol jakt- og fiskerforening re-
funderer halvparten av beløpet.

Angående skuddpremie for bjørn gjelder fremdeles et av Gol herredsstyre fattet vedtak.

Til å utbetale disse premier på en betryggende måte valgtes lensmannen.

Bjørnen dreper

I løpet av 1937 har den bevislig drept 12 sauer i Nes og Flå, sannsynligvis flere

Diskusjonen angående spørsmålet bjørnefredning med fast rovdryvstasjon i Vassfaret eller ei — for eller mot bjørnen i almindelighet — har vært særdeles interessant.

For den uheldede leser synes visstnok diskusjonen å ha utviklet sig derhen at bjørnens motstandere fra alle bygder både Flå, Nes, Gol og Al har fått anledning til å anbringe noen gode fulltreffere; mens bjørneelskerne eller Fønhusianerne har vært noe uheldige og deres argumenter har nærmest virket som rene bommer.

Hvis vi veler begge parter argumenter mot hverandre, kan man altså konstatere at Fønhus og Co. den negang er den tapende part, og vi vil inderlig håpe at de samme herrer snart tar til vettet og ikke lenger stamper mot brodden, i dette tilfelle bygdefolkets samstemmige mening.

Det er av Fønhus flere ganger under diskusjon hevdet at bjørnen ingen nevneverdig skade gjør, og i 1937 har den såvidt han vet ikke tatt en eneste sau og Fønhus er selvfølgelig glad for at hans spestelle kjøledyr tilsynelatende har opført sig så fredelig og så strengt holdt sig til den diet som større og mindre videnskapsmenn på området har forskrevet den, nemlig vegetarkost.

En S.S. i «B. B.» nr. 66 er også Fønhusianer (i parentes bemerket er han visstnok svært glad i bjørneflesk og vil frede bjørnen av den grunn) og skriver at han ikke har hørt eller erfaret at bjørnen gjør noen skade på bufe nu fortiden.

Nei vel, når S.S. ikke er kjent i bjørnetraktene i og omkring Vassfaret, så får man ha ham undskyldt.

For endelig å sette en stopper for dette snakk og skrivelri om at bjørnen ingen skade gjør, eller har gjort i 1937, så skal vi få opplyse Fønhusianerne om følgende:

Bare på en kort strekning i nordre del av Vassfaret er det med sikkerhet konstatert at bjørnen siste sommer har drept 12 sauer.

Mange flere sauer er sporløst forsvunnet og det er all sannsynlighet for at bjørnen har tatt også disse. Men iallfall for disse 12 foreligger det tilstrekkelig bevis for at bjørnen er den skyldige.

Det er grunn til å anta at det er bjørn fra det privatfredede område, altså av Fønhus og Co. sine med «kostnad og besvær» opalede bjørner, som har vært påferde, og hvis så er, var det rett og rimelig at disse herrer erstattet litt av den skade deres dyr har gjort, selv om dette er utenfor den fredede sone.

Hvis en mann med vidende og vilje slipper en vitterlig mannvond okse inn i naboens hage og den gjør skade, så vil sikkert oksens eier bli gjort ansvarlig og må betale.

På samme måte synes vi bjørneopdretterne må være ansvarlige for sine dyr. Og i tilfelle Fønhus og Co. følger noe ansvar og ønsker å betale noe for disse i 1937 12 bevislig bjørnedrepte sauer, så skal vi med for nøjelese oppgi navn og adresse på elerne.

Bjørnen har sommeren 1937 drept for Halvor Bergjl, Nes, 4 sauer, for Ivar Venedokken, Nes, 3 sauer, for Kr. Gullingsrud, Nes, 3 sauer, for Erik Vassfarmoen, Flå, 1 sau, for Bjørn Hilde, Flå, 1 sau.

Men la oss enda engang få gjøre Fønhusianerne oppmerksom på, at full erstatning for bjørneskade lar sig ikke betale med penger. Sauens kjøtt og skinn kan nok erstattes.

Men uhyggen og utryggheten som følger med bjørnen både for folk og fe, vil ikke seterfolket ha for noen pris

Og bjørnens grufulle slaktemetoder, når den setter tennene i skjelvende, levende kjøtt er for oprørende til at det kan viftes bort med penger.

Når det gjelder bjørnens drepling av sau, fredning av rovdyr eller ikke. Hvor har vi foreningen til dyrenes beskyttelse? Hvor har vi dyreværnet?

T. B.

DRAMMENS
TIDENDE,
9. APRIL 1938

Bjørneheimen i Vassfartraktene.

Natur Vi trenger ingen avlstasjon for
opdrett av bjørn, sier Steinar Vee

**Tåler ikke bjørnen påkjeningen så får den forsvinne.
Vi har større forpliktelse til å frede og verne
om våre husdyr.**

I dagspressen er til forskjellige tider og fra forskjellige hold fremkommet innlegg om bjørnefredning, og i forbindelse hermed er Vassfaret med omgivelser nevnt som et passende sted for et bjørnehjem og en avlstasjon. Hvor langt fremskreden denne plan er tør jeg ikke ha noen mening om, men sikkert er det, at her er sterke krefter i virksomhet for å få den realisert.

Vassfaret er som bekjent en idyll i villmarken, med massevis av setre spredt omkring på alle kanter; og det er vel få steder i landet det er bedre betingelser for seterdrift enn på disse trakter: — I centrum av denne idyll er det altså at den påtenkte «avlstasjon» for bjørner tenkes anlagt. — A ja, — her er i allfall system i galskapen, det må innrømmes, — især når man erindrer, at vi gjennom både fagfolk og autoriteter jevnlig får opfordring og anvisning på hvorledes vi på best mulig måte skal utnytte våre prektige havnestrekninger. — Imidlertid må vi vel kunne trøste oss med at våre statsmyndigheter, som har ansvar for statens styre og stell, ikke vil kunne gå med på at et så uhyrlig prosjekt settes ut i livet.

Men la oss allikevel forutsette at våre bjørnevenner får sin sak fremmet. Hvad vil så følgen bli?

— For det første vilde nu vår mest lønnsomme opdrett, saueavl, ophøre, for det er nu engang sauen som først og fremst er utsatt for bjørnekloen, og enkelte har allerede sluttet op på grunn av den tiltagende bjørneplage. — Og så? Ja, så hadde vel setereieren — efterat ha mistet adskillige av sine dyr — intet annet å gjøre enn å nedlegge bedriften, dra hjem med sine dyr, og overlate bjørnen valplassen. — Vårt tradisjonelle sagnomsjundne seterliv med all sin romantikk vilde altså være «en saga blott» — ofret på bjørnens alter. — I alle tilfeller vilde dette bli tilfelle for de setres vedkommende som lå nærmest inn til «asylet». — Og sluttakten på det hele vilde bli, at samtlige seterelere og havneberettigede i sluttet tropp vilde reise erstatningskrav for sine tapte eller ødelagte rettigheter mot staten, — noe som vel ingen rett heller kunde fradømme dem, forutsatt den private eiendomsrett skal opprettholdes her i landet.

I midlertid får vi da i det lengste håpe at utviklingen ikke tar den retning.

Vi har råd til såpass romantikk som at ha jerv og bjørn gående i skogen, sier forfatteren Fønhus og vil ha begge deler fredet. — Nu ja, — for den som kan leve av romantik så. — Men

for oss bønder og landsens folk, som er nødt til å gjøre bruk av så materielle midler som å ale op sau, gjelt og kjøer for å eksistere stiller det sig imidlertid noe anderledes. Vi kan dessverre ikke dele hans romantiske livssyn i dette spørsmål, dertil har vi nok altfor dyrekjøpte erfaringer for bjørnens bedrifter og grusomme framferd både mot folk og fæ på disse trakter. — Ja jeg sier med vilje folk og fæ, for ennå har vi i altfor frisk erindring tragedien med gjeterguttene på Damfet. Imidlertid skal jeg denne gang ikke gå i detaljer med å opregne bjørnens synderregister her, idet jeg henviser til et par artikler jeg skrev her i bladet for en tid siden om samme sak. Jeg skal blott tilføie, at her finnes ølensvidner nok som kan godtgjøre riktigheten av hvad jeg den gang skrev. Derimot skal jeg få lov å peke på en annen ting som også burde veie noe i denne bjørnestriden. Vassfaret har nu til alle tider vært betraktet som jegerens eldorado — spesielt hvad elgjakten angår. I høst var alle jegere som var i Vassfaret enige om at elgen holder på å forsvinne fra disse trakter, sikkert nok på grunn av den sterkt økede bjørnebestand. Elg var det særlig lite av derinne, men derimot var det bjørnespor overalt, og flere av jegerne hadde også los på bamsen. — Slik arter det sig allerede nu når «opdrettet» bare er i sin vorden; men hvad vil resultatet bli når «avl» — for tilfelle — begynner for fullt alvor?

Nu vel. Enhver har jo sin kjepphest å ride her i verden; men en ting vil jeg iallfall få lov å gjøre våre fredningsvenner oppmerksom på, og det er at sjelden har vel noen sak vakt så enstemmig indignasjon ut over bygdene som dette fredningsprosjekt. De harmdirrende uttalelser man

overalt kan høre, når talen kommer inn på dette, er ikke til å ta feil av — Og sjelden har vel uttrykket stormannsgalskap vært mere på sin plass enn i denne forbindelse.

Vi har plikter på oss til å bevare bjørnen for vårt fauna sier bjørnevennene — og for disse «plikter» skal selvfølgelig alle andre hensyn vike. — A oprette en avistasjon for bjørn midt i centrum av et av Østlandets beste belteluffer er forsåvidt bare i sin orden — efter deres innstilling og dermed basta.

Jeg har på følelsen, at hvad jeg ovenfor har fremholdt «vil vekke brand i rosernes leir», — og synes fornemme at våre fredningsvenner i sluttet tropp vil utbryte: «Vil da dere bønder absolutt ha bjørnen utryddet?» Hertil vil jeg si at foreløbig er det såvisst ingen fare for bjørnens eksistens, og jeg er fullt enig med vår gamle veteran Juvet i at her finnes nok mere bjørn ut over traktene enn mange vil tro. — Men vi vil ha den såpass på avstand at det kan bli noenlunde trygt for folk og fæ å ferdes i skog og mark på de trakter hvor vi naturnødvendig er henvist å søke vårt erhverv. Kan bjørnen ikke tåle denne påkjenning får den forsvinne, for vi mener nemlig å ha større ansvar og forpliktelse til å frede å verne om våre husdyr enn om bjørnen — tross all dens romantik. Vi mener å være på trygg grunn her — og i kontakt med utviklingen og civilisasjonens lover.

Flå 5. februar 1938.

Steinar Vee.

Bedes optatt i bladet «Valdres»

Nils Nersten er enig med Mikkjel Fønhus om fredning av bjørnen.

Opland fylkesting har rakt fredningen en hjelpende hånd.

Nils Nersten har i Tidens Tegn en artikkel om bjørnen i Norge og her tar han først en oversikt over de bjørner som er felt i løpet av de siste 80 år. Av denne sees det at i femåret 1846—50 blev det ikke felt mindre enn 265 bjørner om året. Men jakten blev drevet iherdig og antallet av bjørner gikk sterkt tilbake. I femåret 1896—1900 blev det skutt 39 dyr om året og endelig i 1926—30 blev det felt fire bamsere. Av disse blev en felt i Buskerud, 2 i Nordland og 1 i Finnmark. Og så fortsetter forfatteren:

For endel år siden skrev M. Skjevrak fra Setesdal i Tidens Tegn et forsvar for bevarelsen av bjørnen i Norge. Han høstet ingen laurbær av dette forsvar fra bøndernes i Setesdal. Samme år gav direktør Jahn i Det statistiske Centralbyrå en oversikt over tilbakegangen av bjørnen i Norge. Likeledes kom professor Kristine Bonnevie med en oversikt over det samme spørsmål.

Det eneste fylkesting i landet som i noen grad har rakt bjørnen en hjelpende hånd er Opland fylkesting.

Landbruksdepartementet har også vist interesse for å bevare bjørnen, men når arbeidet ennå ikke har ført til større resultater skyldes det at opinionen imot ennå har vært for sterk.

Og hadde ikke endel av Norges Jeger- og Fiskerforbunds medlemmer, naturvenner og patriotisk innstillede nordmenn garantert for den skade bjørnen eventuelt måtte komme til å gjøre, hadde bjørnens saga i Norge vært ute og om noen få år glemt.

Det var nok så, at det i gamle dager var forklarlig at bønder i Norge førte kamp mot bjørnen. Hjurlinger og buccier var vel ikke alletider så «høye i hatten», når bjørnen kom

nær buskapan. Og kjent over Agder og vel over det øvrige land er tradisjonen om at bjørnen fortrinnsvis overfalt svangre kvinner. Men overfall av bjørn forekom vist i virkeligheten ytterst sjelden, dersom den ikke selv blev angrepet.

Selv har jeg dessverre aldri oplevet å se bjørnen i de norske skoger. Jeg hørte den siste bjørn i Agder, i Gjuvatsdalen i Setesdal, høsten 1911, da jeg lå på fiske på Langeråkehele. Der var fullt av bjørnespor den gang, og jeg kom over fellen av en sau den hadde øtt. Den hadde flådd den som den fineste slakter, der var ikke en rift i skinnet å se, og den hadde bare levnet en ubetydelig del av hodeskallen og den nederste del av leggbenene. Samtidig så det ut som den hadde hisset sig op, idet den nemlig over en større flate hadde revet lyngen op og lagt den sammen i store hauger. Det er synd å si at den samme bjørn hadde fart noe synderlig demokratisk frem; den hadde eksempelvis splittet saueflokkene på Langeråk og Lauvdal, så det var et «syndelig» bry med å få sauehjem den høst. Og den hadde dessverre handlet efter den lære, at den som har lite, han skal tas fra det han har. Når den hadde drept en sau for en av de mest veistillede bønder, hadde den slått ihjel to for hver husmann.

Den gamle herre, den siste slagbjørn i Setesdal, blev felt våren 1912, året efter at jeg hadde hørt ham om høsten. Jeg synes ikke det er noen særlig heroisk handling å felle en slik bjørn, dersom den er en av de siste veteraner av slagbjørner i Norge.

Det er — iallfall på enkelte områder — noe uendelig smått ved oss nordmenn, når vi ikke formår å bevare de ting i naturen som skaper vingefang og fantasi over tilværelsen. Og det er også noe smått ved den norske stat, når den ikke blankt overtar garantien for eventuell skade av bjørnen i Norge.

DET SVENSK-NORSKE BJØRNEPROSJEKTET 1990

Prosjektet fortsatte studiene av radiomerkede bjørner i to ulike områder på den skandinaviske halvøy - Jokkmokks skogland og fjellverden i nord, samt Hedmark/Dalarna/Härjedalen/Hälsingland i sør.

Etter årets merking bar 24 bjørner sendere i sør, av dem ble 14 nymerket i år. Hele 10 av bjørnene er hunner, og aldri har man hatt sender på så mange hunner i dette området. Disse er spesielt verdifulle med tanke på økende behov for kunnskap om produksjon og ungeoverlevelse i bjørnebestandene.

Hva gjør ungene etter at de skilles fra binna, og hvor mange overlever til kjønnsmoden alder? Forblir de i moras revir, eller vandrer de videre ut i det ukjente og etablerer seg i nye marker? Dette er også viktige spørsmål som krever svar av hensyn til forvaltningen av bjørn i Skandinavia. Det er derfor interessant at prosjektet i vår lyktes å feste små radiosendere på to komplette kull av halvannet år gamle unger, tilsammen fem i tallet. Kullet på tre, tre halv voksne bamsegutter, gikk sammen med mora helt til 1. juli. Neste dag var plutselig én av ungene flere kilometer fra de andre, og dagen etter gikk alle tre hver for seg og borte fra mora. De holdt seg imidlertid fortsatt innenfor binnas hjemmeområde.

I tillegg til de fem ungene ble ni voksne lokalisert og merket på snø. Dette har vært arbeidskrevende på grunn av vårens dårlige sporingsforhold. Hele seks av bjørnene ble merket i løpet av en meget hektisk to-dagers periode, til tross for at merkingene pågikk over fem uker. Eksempelet viser hvor viktig det er å ha en høy beredskap med hensyn til personell og utrustning, for å kunne satse maksimalt de få dagene det er optimale forhold.

Som kjent døde dessverre to bjørner i forbindelse med at de skulle merkes om. Alle i prosjektet beklager dette. Svenska veterinäranstaltens obduksjoner viser imidlertid at det ikke finnes noen direkte sammenheng mellom fangsten og bjørnenes død. Den to-årige hunnen hadde blødende magesår - trolig som følge av forstyrrelser ved hiet. Den 6 år gamle hannen hadde en alvorlig, gammel ribbeins- og lungeskade som indirekte førte til at han døde under bedøvelsen. Etter disse hendelsene har feltpersonalet håndtert 21 bjørner i området uten uhell.

På norsk side av grensa, der bjørnetettheten er betydelig lavere enn i Sverige, har man sett bjørner lenger mot vest i år enn tidligere. Den 17. april ble en hann på over 200 kg radiomerket i Rendalen.

Hannbjørnene har fortsatt å foreta lange vandringer og utnyttelse av store arealer. En hann merket i vår sør i Trysil har i sommer vandret sørover nesten til Torsby, deretter nordover til Funäs-dalen i Härjedalen og til like vest for Åsarna i Jämtland.

Foto: Bertil Pettersson/N.

Avstanden er mer enn 250 km i luftlinje. Midt i juli var han tilbake der han ble merket.

En annen hannbjørn som ble født på skytefeltet i Älvdalen våren 1988. Det første året tilbrakte han sammen med binna, men våren 1989 skilte de lag. Ytterligere ett år forble han innenfor moras hjemmeområde, men ved midtsommertid ga han seg i vei, til tross for at han bare var to og et halvt år gammel. Første uka gikk han 25 km østover, og han stoppet ikke før han nesten nådde Åmot i Gästrikland. Også to andre unger født samme år i Älvdalen, søsken av ulikt kjønn, forlot mora i midten av juni. De går til dels sammen, til dels hver for seg.

Området i nord

Etter årets merkeinnsats var det 16 radiobjørner her. Tre dyr som tidligere hadde hatt sendere, men mistet dem, ble igjen påsatt radiohalsbånd. Dyrene kunne identifiseres ved hjelp av tatoveringer som de får første gangen de merkes. Den ene av disse bjørnene var en hunn merket som en av tre søsken i 1988, da to og et halvt år gamle. Hun og den ene broren mistet snart senderne, mens den andre broren ble drept av en ukjent bjørn. Da hun ble gjenfanget

var hun i brunst, og dermed har man enda et eksempel på at binner nord for polarsirkelen kan bli kjønnsmodne ved 4 1/2 års alder.

Den andre av de gjenmerkede bjørnene var en 8 år gammel binne som hadde mistet senderen i hiet, mens den tredje var den store, ca 17 år gamle hannen, som har fått navnet Svarte. Han er blitt radiopeilet i parringstiden om sommeren gjennom fire år, men har ellers vært uten sender i lange perioder. Hans vandring er fortsatt imponerende. I løpet av tre dager i mai gikk han fra utkanten av Sarek nasjonalpark og krysset to høye, snødekte fjellmassiver og ei stor, åpen elv, og kom nesten ned til Pite-älven i Arjeplog. Det er tydelig at det er binnenes forekomst som styrer vandringene, og bare i år har radiopeilerne sett ham oppvarte tre forskjellige binner.

En av binnene i området kom ut av hiet med hele fire unger i vår. Hos nordamerikanske bjørner er det mindre enn 5 % av kullene som er så store. Hun hadde fortsatt fire unger rundt seg den 24. mai, men en uke senere var det bare tre igjen. På sensommeren var alle fortsatt i vigør, men den ene var betydelig mindre enn de andre.

Den første hunnen man merket i dette området, 7 år gamle Rapa, og hennes to unger født i 1988, fikk skiftet ut sine gamle sendere i vår. Fra disse tre har vi i år fått mye interessant informasjon. Allerede sommeren 1989 skiltes den ene av ungene fra mora, og gikk i hi i snaufjellet, nesten 1300 m o.h. Den veide 70 kg om høsten, men bare 32 kg i mai. Den andre ungen overvintret sammen med mora nede i bjørkebeltet, og veide om våren 62 kg. I mai skilte også denne ungen lag fra Rapa. Da feltpersonalet skulle bedøve henne, ble de svært overrasket. Da de oppdaget henne, ledet av radiosignalene, lå hun og hvilte tett sammen med tre andre store bjørner! De tre viste seg å være en hunn med to store hannunger. Vi vet ikke hvorfor disse fire hadde slått seg sammen, men kan ikke tenke oss annen mulighet enn at den ukjente hunnen er mor til Rapa. I så fall har vi nå sendere på tre generasjoner av bjørner. Blodprøver er tatt med tanke på framtidige analyser for å fastslå om hypotesen er riktig.

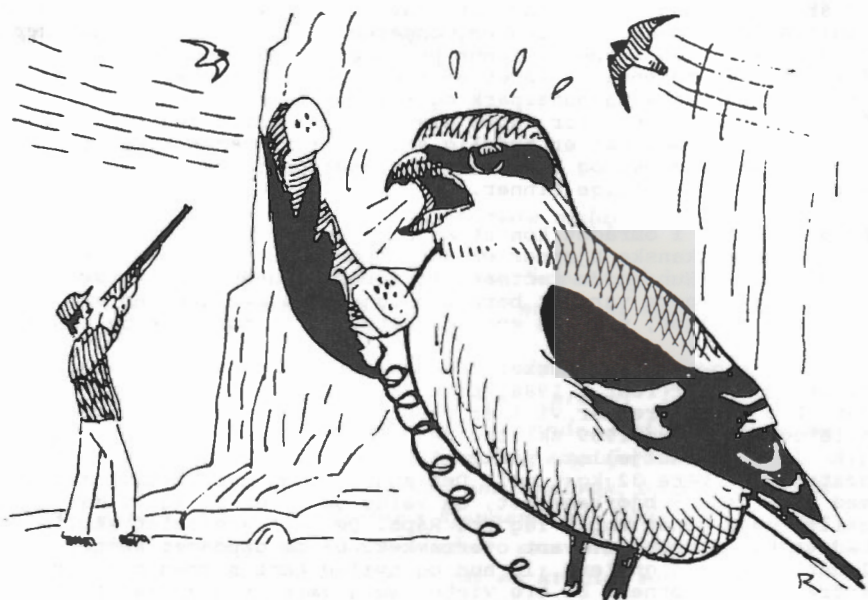
Sammendrag av rapport 1, 2 og 3/90 fra

Statens Naturvårdsverk
Svenska Jägareförbundet

Norsk Institutt for Naturforskning
Direktoratet for Naturforvaltning

Fuglevakta 090-29500

FUGLEVAKTA - NOFS TIPSTELEFON

Norsk Ornitologisk Forening anskaffet i mars 1989 en mobiltelefon for å kunne holde kontinuerlig vakt og formidle tips om plyndring av reir og ulovlig avlaving og omsetning av fugler. Den som betjener fuglenes "krisetelefon" har en liste over lokale fuglekjennere over hele landet. Disse skal så kunne rykke ut og kontrollere mistenkelige forhold.

Det vil også bli holdt et nært samarbeid med politi- og toll-etaten. Derfor vil også tips om fredede og sårbare pattedyr kunne formidles via vakttelefonen. Det kan være mistenkelige biler med mer eller mindre skjulte skinn av rovdyr, tvilsom eller ulovlig jakt, og preparater som frambyes for salg.

En ulempe med en slik innsats for å knipe lovbytere kan være at mange blir mistenkelige til folk med kikkert, særlig utenlandske turister, som er ute i lovlig ærend. Det har allerede hendt at NOF-medlemmer som har vært ute for å kontrollere reirinnhold eller ringmerke unger, er blitt rapportert inn til Fuglevakta. Men det er jo bedre med noen unødige utrykninger enn at de virkelige lovbyterne får drive på uten at noen reagerer. NOF vil intensivere informasjonsvirksomheten med tanke på kommende hekkesesong.

Red.

Falch

WWF

NYHETS BREV 15

FRA PROSJEKT

VANDREFALK, SØRØST-NORGE

Prosjekt Vandrefalk, Sørøst-Norge er et Verdens Naturfond/WWF-Norge prosjekt. Prosjektet ble dannet i 1988 og ledes av et styre med 6 medlemmer. Målsettingen er å estimere og overvåke bestanden i fykene rundt Oslofjorden, og sørge for en bedret ungeproduksjon ved diverse konkrete hjelpetiltak. Prosjektet samarbeider nært med Prosjekt Pilgrimsfalk i Sverige. Nyhetsbrevet utkommer omlag en gang i måneden i perioden februar-oktober. Nyhetsbrevet er gratis.

1. mars 1991

1991 - NYTT FALKEÅR

Alle falkevenner ønskes et riktig godt nytt falkeår! Vi står på terskelen til en ny og forhåpentligvis begivenhetsrik sesong, og det er nå bare et tidsspørsmål før de første meldingene kommer inn om tilbakevendte falkepar på hekkeplassene. En melding fra V-4 har vi allerede fått, men den er ikke 100 % sikker. Det gjelder en vandrefalkobs. der den 24. 2. Det ble sett en vandrefalk ikke langt derfra dagen etter (T. Hansen), så obs. synes meget sannsynlig. V-2 har blitt besøkt regelmessig i det siste, men ingen falkepar er registrert ennå.

NYE LOKALITETER I 1991?

1990-sesongen ble den sesongen da det virkelig begynte å skje noe med vandrefalkpopulasjonen i Sørøst-Norge (og Sørvest-Sverige). Riktignok har vi gjennom flere år nå sett en positiv utvikling, men en populasjonsøkning på 50% var mer enn de største optimister hadde trodd. Og, det var 1988-generasjonen som slo til for fullt. La oss nå håpe at utviklingen fortsetter i samme positive retning også i 1991. 1989-generasjonen, som var meget stor, kommer kanskje (bør komme) for fullt?

Det oppfordres derfor til samme, gode innsats denne sesongen. Vi må etterhvert begynne å kikke grundigere på lokaliteter som til nå ikke har fått samme oppmerksomhet som de (i våre øyne) "fineste" plassene har fått. Når disse nå er besatt, betyr det at mindre "lukrative" lokaliteter står for tur. Det gjør derfor ikke noe om enkelte tar i litt ekstra i dette året, ingen vil nekte dere det... Så, derfor: Kom deg ut i bushen, og få fram din nedstøvete kikkert og teleskop med en gang!

*Med hilsen fra Odd, tlf. 03 - 52 90 70 privat, evt. 03 - 53 14 09
03 - 52 70 20 jobb (0900 - 1500)*

Prosjekt Vandrefalk, Sørøst-Norge

Postboks 281, 3701 Skien

Postgiro: 0814 5 02 33 95 Bankgiro: 2610.32.52007

OSLO NOTEBOOK by Tony Samstag

Norwegians' charity to foreigners ends at home

Aslam Ashan, aged 48, is a graphic artist who came to Norway 20 years ago from his native Pakistan, settling in a suburb of the capital. Recently he had what must have seemed a good idea: a Christmas party for those residents of Oslo, particularly the elderly, who would otherwise be alone. Mr Ashan and his friends, mainly Muslims, reasoned that their willingness to work during the Christian holiday was, as he put it, "an exploitable resource".

According to what statistics you read, up to half the population of Oslo may be living alone, ironic in a society crippled by religious fundamentalism where the sanctity of family life is cited as justification for a depressing shortage of social amenities.

The local council was happy to put up about £3,000 for the party. But weeks passed and not one Norwegian had accepted the invitation. So Mr Ashan went on a national religious radio programme to repeat his offer. This time the lonely responded in force, from all over the country: not, however, with even one grateful acceptance, but with scores of abusive telephone calls. A consensus emerged that the bloody foreigners, not content with taking their jobs, social benefits, women and so on, were now trying to steal Christmas from the Norwegians as well. This seasonal tale from the folk who claim to have invented Father

Christmas illustrates the Dag Hammarskjöld Syndrome: the tendency of small, provincial countries to wax idealistic over exotic, impoverished peoples, while abhorring the stranger in their midst.

Norway is justly proud that it gives 1.11 per cent of its gross national product to development aid, one of the highest percentages in the world. At the same time, few foreigners actually living in Norway, perhaps 4 per cent of the population, will be surprised by the natives' response to Mr Ashan's generous impulse.

An elegant variation on the Hammarskjöld Syndrome is the Brundtland Effect: a preoccupation with wide-ranging threats to the environment while allowing one's own immediate habitat to be plundered and despoiled. This phenomenon is named after Gro Harlem Brundtland, the prime minister. She is well known as chairman of the United Nations World Commission on Environment and Development. Her exhortations about sustainable development and the like have earned her many international awards. At home, however, she and her ministers have consistently demonstrated a talent for evading sensitive conservation issues.

This year's crop of scandals includes the continuing illegal slaughter of Scandinavia's last wolves by Norwegian farmers and the proposed siting of an Olympic skating hall at a protected wetland.

Den ikke ukjente avisa THE TIMES har en korrespondent i Oslo som følger med litt på hva som skjer her i riket, det er jo jobben hans. Den 27. desember 1990 gjorde han seg noen refleksjoner om ett og annet ved årets slutt. Han trakk fram den julefesten som innvandrere med en pakistansk kunstner i spissen forsøkte å arrangere for alle de enslige og gamle i Oslo. De fikk som kjent støtte fra myndighetene i bydelen, og alt lå an til en skikkelig feiring i felleskapets ånd. Det var bare det at ikke en eneste nordmann meldte seg på

Og hør bare hva han sier om vår kjære statsminister: Han definerer Brundtland-effekten: Et sterkt engasjement for å stoppe globale trusler mot miljøet, mens man lar sine nærmeste naturverdier gå heden. Som leder for FNs verdenskomisjon for miljø og utvikling har hun kunnet høste mange internasjonale priser, men på hjemmebane har hun og ministrene hennes demonstrert et mesterlig talent for å unngå forpliktende naturvernvedtak. Korrespondenten nevner at årets skandaler inkluderer fortsatt ulovlig nedslakting av Skandinavias siste ulver og forslag om å bygge en olympisk skøytehall kloss inntil et fredet våtmarksområde.....

HUSK KONTINGENTEN !

Foreningen har nå lagt medlemsregisteret over på EDB. Vi vil gå igjennom innbetalingene for 1990 og 1991 og etter hvert sende ut purringer på manglende kontingent. Dersom du ikke har helt god samvittighet, har du ennå sjansen til å rette opp dette. Har du mistet det tilsendte innbetalingskortet, finnes det flere på postkontoret, og postgironummeret vårt står foran i heftet. Der finner du også det aktuelle bankkontonummer, dersom du vil betale i banken. Medlemsavgift begge år har vært "Minst kr 75,-".

HUSK Å MELDE FLYTTING !

Etter hver utsending får vi tilbake en liten bunke tidsskrifter påstemplet "Flyttet, ny adresse ukjent" eller "Ettersendingstiden utløpt, noteringene strøket". Før du flytter, husk å melde fra på postverkets kort, det er gratis og sparer oss for mye arbeid ! Dersom navn eller adresse ikke er helt korrekt registrert, kan du også rette det opp ved å sende oss et slikt kort.

Kanskje kan du hjelpe oss å "finne igjen" noen av disse medlemmene, som vi har mistet kontakten med:

Navn	Siste kjente adresse
Lene Jacobsen	Larkollen
Egil Skårerverket	Fenstad
Kjell-Erik Moseid	Oslo 8
Oddgeir Handeland	Skien
Wenke Mobekk Sørensen	Oslo 5
Dag Sørensen	Oslo 5
Morten Kraabøl	Bø i Telemark
Dag Eivind Thorenfeldt	Oslo 2
Finn A. Gudmundsen	Arendal
Bård Ø. Bredeesen	Oslo 11
Kristin Skogen	Oslo 6

FORENINGENS AVISKLIPP-ARKIV

v/Astrid Haagensen ønsker å takke medlemmene for en mengde klipp fra ulike deler av landet, og håper innsatsen vil fortsette. Hun vil samtidig minne om at alle klipp må merkes med dato og avisas navn. Adressen er som før: Bergabakken 4, Brevik 1464 Fagerstrand

STYRET

Leder Morten Bilet, Slengåsen 7, priv. 06-879439
2020 Skedsmokorset arb. 02-160010

Sekretar Roar Solheim, 5843 Slinde priv. 056-79367
mobil 094-25188

Kasserer Jon Bekken, H. Hårdrådes v. 4, 2322 Ridabu
priv. 065-26984

Redaktør Hilde Aaseth, Nordvivegen 60,
2312 Ottestad priv. 065-78356
arb. 065-27540

Styremedl. Paul Granberg, 2620 Follebu, priv. 062-20006
Yngve Kvebak, Maridalsvn. 225 C, 0467 Oslo 4
priv. 02-950866

Vararepr. Aatrid Haagensen
Bergabakken 4, Brevik, 1464 Fagerstrand
priv. 09-939187

Arne Flor, G. Knudsens v. 36, 4815 Saltred,
priv. 041-31695

Geir Sjøli, Furusvingen 33, 2164 Skogbygda
priv. 06-908535

Hans-Jørgen Wallin Weihe, Thorstadvei 6,
2600 Lillehammer priv. 062-58394

Lokalkontakter

(i tillegg til styret)

Nord/Midt-Troms

Hans Prestbakmo
Trollbakken 6
9220 Moen
j/p 089-31324

Sør-Troms

Ole Hølvorsen
Straumen
9410 Borkenes
p 082-92492

N-Trøndelag

Svein Georg Hove
c/o R. Kvelstad
Høvdingvn. 55
7700 Steinkjer
p 077-62559
j -66279

Østtadalen

Pär Bådshaug
Boka 155
2686 Lom
p 062-11418

Land/Valdres

Geir Høitomt
Bygdinvn. 6
2900 Fagernes
p 063-60120

Øvre Romerike

Geir Sjeli
Furusvingen 33
2164 Skogbygda
p 06-908535

Nedre Romerike

Nils Ivar Vestby
Jernebanevn. 12
1920 Sørumsand

Buskerud

Ulf Myrvold
Ramberg landpost
3600 Kongsberg
p 03-762482

Aust-Agder

Arne Flor
Gunnar Knudsens v 36
4815 Saltrød
p 041-31695

Finnmark

Hans Dransfeldt
9930 Neiden
p 083-96307

Nord-Heligeland

Tom Eirik Ness
Almenningen 14
8614 Ytteren
p 087-68821
j -51047

Trollheimen

Morten Ree
7332 Lekken
p 074-96391

Røros

Tom Johansen
Skjevdalen
7460 Røros
p 074-13835

Nord-Østerdal

Hans J. Engan
2500 Tynset
p 064-80440

Elverum

Burny Iversen
Hordborgvn. 7
2400 Elverum
p 064-13851
-11800

Kongsvinger

Ole-Johnny Myhrvold
Soleiebakken 62
2200 Kongsvinger
p 066-14036

Eidsvoll/Hurdal/Nannestad

Hallgeir B. Skjelstad
2090 Hurdal
p 06-989041

Maridalen/Hole/Ringerike

Viggo Ree
Pamperudbakken
3506 Røyse
p 067-37715
j 02-426570

Vestfold

Jørn Thollefsen
Hagtvedt
3270 Nanset
j 034-99500

Sør-Trøndelag

Jon Østeng Hov
7480 Ålen
p 074-15477

Møre og Romsdal

Gunnar Godø
N. Windsv. 6
6009 Ålesund
p 071-37117

Sogn og Fjordane

Anne Rudsengen
Postboks 72
5881 Kaupanger

Hordaland

Rune Olav Vetås
Marikollen 6
5088 Hjelkeråen
j 05-239089
p -185282

Rogaland

Svein Efteiland
Boks 190
4060 Kleppe
j 05-421107
p -483347

Vest-Agder

Eivind Mauland
4653 Hægeland
j 042-22265

RETURADRESSE:

Foreningen Våre Rovdyr Postboks 17 2420 Trysil